

SON SUYAGINING ANATOMIK TUZILISHI

*Ilmiy rahbar : Qodirov Raxmonjon Soipovich
Raxmatxonov Rufatxon Rasulxon o'g'li
Mahkamova Mohbegim Aziz qizi
Toshkent tibbiyot akademiyasi 1-son davolash
ishi fakulteti talabasi*

ABSTRACT

Ushbu tezisda son suyagini anatomik tuzilishi haqida so'z boradi. Femur tanadagi eng kuchli va eng uzun suyak bo'lib, pastki oyoq-qo'l bo'shlig'ini, son va tizza bo'g'imlari orasidagi bo'shliqni egallaydi. Femurning anatomiyasi shu qadar o'ziga xoski, u ko'plab mushak va ligamentli birikmalarni biriktirib turish uchun, shuningdek, yurish paytida oyoq-qo'llarni maksimal darajada kengaytirish uchun javob beradi.

Kalit so'zlar: femur, trokanterlar, naysimon suyaklar, diafiz, metafiz, epifiz, apofiz, kondillar

KIRISH

Oyoq son, boldir va oyoq panjasi sohalariga ajratilib, ular bo'g'imlar vositasida birikadi. Son sohasi old tomondan chov boylami va tizza bo'g'imi, orqa tomondan dumba burmasi va tizza bo'g'imi oralig'ida joylashgan bo'lib, unda toq son suyagi bo'ladi.

Femur barcha uzun naysimon suyaklarning eng kattasi va eng qalinidir. Barcha shunga o'xshash suyaklar singari, u uzoq harakat dastagi bo'lib, rivojlanishiga ko'ra diafiz, metafiz, epifiz va apofizlarga ega.

ASOSIY QISM

Son suyagining tanasi oldinga egilgan silindrsimon shaklga ega. Orqa tomonda qo'pol chiziqlar seziladi. Bu yerda mushaklar biriktiriladi. Chiziqni medial va lateral lablarga bo'lish mumkin. Pastda, ular bir-biridan ajralib turadigan joyda, sonning orqa qismi shaklida chegara mavjud. Bu uchburchakka o'xshash silliq platformaga o'xshaydi. Lateral lab dumba tubiga, medial lab esa pektinal chiziqqa boradi.

Sonning pastki uchi qalinlashgan. Orqa yo'nalishda egilgan ikkita dumaloq kondilni hosil qiladi. Ular lateral va medial kondillar deb ataldi. Kondillar, o'z navbatida, artikulyar devor hosil qiladi, ular orqali ular keyinchalik tibia va patella bilan birlashadi, medial komdil lateral kondildan kattaroq. Ularning ikkalasi ham orqa mintaqalarida chuqur interkondilyar chuqurchaga ega. Medial kondildan yuqoriga qarab, xuddi shu nomdagi epikondilni ko'rish mumkin. Lateral kondilda ham epikondil bor, lekin u medial epikondilga qaraganda kichiqroq. Artikulyar devorlarining oldingi

qismi bir-biriga birikadi va shu bilan patellaning konkav yuzasini hosil qiladi. Patellaning o'zi orqa mintaqa yordamida unga biriktirilgan.

Bosh va bo'yin qismi.

Femurning yuqori uchida femur suyagining boshini ko'rish mumkin. U asetabulum bilan moslashish uchun zarur bo'lgan artikulyar devorga ega. Bosh devorining medial qismida chuqurchasi bor. Bosh suyagi tanasi bilan aniq ko'rinadigan bo'yin bilan bog'langan. Boyin qismi femurga kirgan joyida tuberkulyar mavjud. Ular shishlar deb ataladi. Femurda trokanterlarni ham ko'rish mumkin: Katta trokanter superolateral qismida joylashgan. Uning bo'yin tomonga burilgan medial yuzasida trokanterik chuqurcha bor. Kichik trokanter orqada va o'rtada joylashgan. Trokanterning oldingi qismlari intertrokanterik chiziq bilan, orqa qismlari esa intertrokanterik tizma bilan birlashtirilgan. Bu o'simtalar va chuqurlar mushaklarning biriktirilishi uchun zarurdir. [1]

Femur boshi taxminan sharsimon tuzilish bo'lib, u yuqori va medial tomonda joylashgan bo'lib, femurning bo'ynidan oldinga chiqadi. Femur boshining silliq konveksiyasi uning posterolateral yuzasida femur boshi chuqurchasi deb nomlanadi. Bu femur boshi ligamentining biriktirilishini osonlashtiradi (shuningdek, femur boshi chuqur ligamenti yoki asetabulyar ligament deb ham ataladi). Bu ligament asetabulumdan kelib chiqadi va femur boshining ligament arteriyasini o'z ichiga oladi. Son suyagi boshi son suyagining shar-rozetkasida "to'p" hosil qiladi. U qo'shma kapsulaning ichida joylashgan va sinovial membrana bilan qoplangan.

Femur bo'yni taxminan 5 sm uzunlikda va uni uchta hududga bo'lish mumkin. Eng lateral qism (katta trokanterga eng yaqin qismi) femur bo'yinining asosi yoki bo'yinning asosiy qismi sifatida tanilgan - bu eng keng qismdir. O'rta segment femur bo'yinining o'rta qismi deb ataladi va eng tor qismidir. Eng superomedial qism subcapital qismdir: u o'rta qismdan kengroq, lekin asosiy segmentdan torroq. Kerakli qon ta'minotini ta'minlash uchun femur bo'yinining old va orqa yuzalarida ko'plab teshiklar mavjud.

Femurning boshi va tanasi taxminan 130 daraja burchak ostida joylashgan. Bu bo'yin mili burchagi (qiyalik burchagi) chaqaloqlarda ko'proq bo'ladi va asta-sekin kamayadi. Bu a'zoning tos suyagi bilan to'qnashmasdan harakatlanishiga imkon beradi. Nishab burchagida nafaqat yoshga bog'liq farqlar, balki bu anatomik xususiyat bilan bog'liq sezilarli jinsiy dimorfizm ham mavjud. Genotipik urg'ochilar genotipik erkaklarga qaraganda kengroq moyillik burchagiga ega. Bu xususiyat ikki jins o'rtasidagi yurish farqiga hissa qo'shadi. Bo'yinning o'zi 10 dan 15 ° gacha bo'lgan o'zgaruvchan burchak ostida (burilish burchagi) teskari (yon tomonga) buriladi.

Femur bo'yinining yuqori qirrasi deyarli gorizontal bo'lib, katta trokanter bilan birikmaga yaqinroq bo'shliqqa ega. Pastki qirrasi ko'proq qiyshiq yo'nalishga ega va

lateral yo'nalishda, kichik trokanter tomon chiqib turadi. Femur bo'yinining orqa yuzasi orqaga va yuqoriga yo'naltirilgan. U uzunlama botiqlik va ko'ndalang qavariqlik bilan ajralib turadi va distal qismi bo'g'im kapsulasidan tashqarida joylashgan. Boshqa tomondan, oldingi sirt tekislangan bo'lib, qo'shma kapsula ichida joylashgan va intertrokanterik chiziqda son suyagining proksimal uchiga to'g'ri keladi.

Tanasi.

Femurning o'qi silindrsimon tuzilish bo'lib, bir odamdan boshqasiga sezilarli darajada o'zgaradi. Diafiz proksimal uchida nisbatan keng, lekin asta-sekin o'rtasiga torayib boradi. U oldinga egilib, suyakning yuk ko'tarish qobiliyatiga hissa qo'shadi. Keyin tananing distal uchiga qarab sezilarli darajada kengayish sodir bo'ladi. Diafiz oldingi qismi silliq, o'ziga xos belgilarsiz bo'ladi, biroq, orqa yuzasi notekisroq bo'ladi, chunki u sonning katta muskullari birikishini ta'minlaydi.

U silindrsimon tuzilishda tavsiflangan bo'lsa-da, femurning tanasi bir-biriga silliq aralashadigan bir nechta sirt va chegaralarga ega. Tananing o'rtasiga qarab uchta sirt va uchta chegara mavjud. Qavariq old yuzasi medial va lateral yumaloq chegaralar bilan cheklangan. Oldindan lateral chegara bilan, orqa tomondan aspera chizig'i bilan chegaralangan posterolateral sirt mavjud. Bundan tashqari, posteromedial sirt mavjud bo'lib, u old tomondan medial chegara va orqa tomondan linea aspera bilan chegaralanadi.

Bundan tashqari, uchinchi tuberosity - gluteal tuberosity deb ataladigan bo'lak mavjud. Garchi u haqiqiy bo'lak bo'lmasa-da, uni bitta deb hisoblash uchun yetarlicha katta bo'lishi. U qo'pol va tananing uzun o'qi bo'ylab femurning proksimal-orqa yuzasida cho'zilgan. Femurning medial, proksimal va orqa qismlarida pektinal chiziq deb nomlanuvchi boshqa (kichikroq) tizma joylashgan. U pektineus mushaklari uchun qo'shilish nuqtasi vazifasini bajaradi. [2]

Kichik trokanter bo'yinning pastki chetida medial tomonda va biroz orqada joylashgan. Ikkala trokanter bir-biriga son suyagining orqa tomonida qiya o'tib ketadigan tizma, crista intertrochanterica va old yuzasida - linea intertrochanterica bilan bog'langan. Bu shakllanishlarning barchasi - trokanterlar, tizmalar, chiziq va chuqurchalar mushaklarning biriktirilishidan kelib chiqadi. [3]

XULOSA

Shunday qilib son suyagi tana uchun muhim ahamiyatga ega. U eng katta naysimon suyak hisoblanadi. Son suyagi bitta asosiy va 4 ta qo'shimcha suyaklanish nuqtalaridan rivojlanadi. Uning asosiy suyaklanish nuqtasi diafizida homila hayotining 2 oyi oxirida paydo bo'ladi.

Femur homiladorlikning 5-6 xaftalari orasida enxondral ossifikatsiya orqali rivojlana boshlaydi. Homila davrida bir nechta ossifikatsiya markazlari (suyak

rivojlanish nuqtalari) paydo bo'lsa, suyak bolalik va erta o'smirlik davrida rivojlanishda davom etadi. Femurning ossifikatsiyasi 14 yoshdan 18 yoshgacha tugaydi.[2]

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Бедренная кость: подробное описание, строение, функциональные особенности, расположение в теле <https://transferfaktory.ru/bedrennaya-kost>
2. Бедренная кость – Kenhub <https://www.kenhub.ru/%D0%B1%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D1%8F-%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C/>
3. Анатомия : Бедренная кость <https://meduniver.com/Medical/Anatom/71.html>
4. A98 ANATOMIYA I: darslik/ A.Ahmedov. – Toshkent: “IJOD-PRINT”, 2018.- 332 b.
5. <https://chm.eu/ru/atrybuty/anatomy-femur-ru/>
6. <https://www.imaio.com/ru/e-anatomy/anatomical-structure/corpus-ossis-femoris-1604130616>
7. Анатомия тазобедренного сустава | Новости и акции Европейского медицинского центра «УГМК-Здоровье» <https://www.ugmk-clinic.ru/article/articles/anatomiya-tazobedrennogo-sustava/>
8. Минеев, К.П. Анатомо-хирургическое обоснование чрескостного остеосинтеза переломов костей конечностей / К.П. Минеев. - М.,1993. - 148 с.
9. Слободской, А.Б. Оптимизация чрескостного остеосинтеза при переломах костей конечностей с помощью современных компьютерных технологий / А.Б. Слободской, Н.В. Островский // Анналы хирургии. - 2002. - № 4. - С. 53-57.
10. Шевкуненко, В.Н. Типовая анатомия человека. / В.Н. Шевкуненко, А.М. Гесселевич. - Л.: Огиз-Биомедгиз, 1935. -231 с.
11. Аристова, И.С. Особенности физического развития девушек-славянок с различными вариантами форм тазового пояса и свободных нижних конечностей // И.С. Аристова, В.Н. Николенко // Морфологические ведомости. - 2006. - № 1-2.- Прил. № 1. - С. 13-16.